

Körmöcbányai pénzverde története

A város környékén már a 11. században bányásztak aranyat. Károly Róbert, miután megszilárdította politikai hatalmát, a királyi jövedelmeket is rendezni kívánta, ezt az aranyválság miatt felértékelődött aranybányászat fellendítésével, stabil pénz verésével és a veretlen nemesfém kivitelének korlátozásával kívánta elérni.

A körmöcbányai pénzverde működését 1328. november 17-től számíthatjuk: Károly Róbert ekkor adta ki II. Vencel cseh király 1300-ban kelt „Ius regale montanorum” nevű bányajogi kódexének mintájára azt a kiváltságlevelet, mely – más bányásztelepülések mellett – a körmöcbányai telepéseknek a csehországi Kutná Hora hospeseihez hasonló szabadságjogokat biztosított. A város ennek értelmében szabad királyi városi rangra emelkedett és pénzverdét állíthatott fel.

Városi rangra emelése annak volt köszönhető, hogy a kiterjedésében legnagyobb magyar pénzverő- és bányáskamara a várost választotta székhelyéül. 1329-ben indult meg az ezüstgarasok, majd legkésőbb 1335-ben firenzei *fiorino d'oro* mintájára az aranyforintok verése, ezeket később dukátnak nevezték (a hasonlóan firenzei mintára készülő *velenceiducatus d'oro* nevéből; a *ducatus* itt a dózséra utal). Ez időben a bányák kb. 400 kg aranyat termeltek évente.

1433-ban a husziták foglalták el. 1462-ben Mátyás király ostromával került ismét magyar fennhatóság alá. 1469-ben Körmöcbányán már négy kohó és huszonkilenc érczúzó malom működött. A 16. században, a stratégiaileg meggyengült Magyar Királyságtól a Thurzók és Fuggerek vették át a körmöci bányák termelési jogát. A törökök többször ostromolták, ám a jól védhető várost elfoglalni nem tudták.

A pénzverdét a 15. században költöztették a városfalakon belülre, a város északnyugati részébe. Ott is maradt egészen 1986-ig, amikor a város szélén épített új, modern üzemegység vette át feladatát, mely sokkal kevésbé zavarja a városközpont egyedülálló légkörét. A régi, belvárosi üzemrészben csak az emlékérmek gyártása maradt.

Az első, tudottan Körmöcbányán vert emlékérem II. Lajos király koronázása alkalmából készült 1508-ban. Később, a 17. században a Rothenfelsi Roth család által készített Szent György-medálok váltak híressé.

A városfalakon belüli üzemrész az 1881-1889 közötti átépítésekor nyerte el jelenlegi formáját.

Az első, ismertén itt használt pénzverőgép 1565-ből származik. A 17. századközepétől táskás hengeres pénzverő gépeket használtak. A 18. században az orsós pénzverő gépek, a balancierók használatára tértek át. Ezt az új géptípust Daniel Warou svéd mérnök először itt vezette be 1710-ben. Abban az időben a Habsburgok uralma alatt álló országokban a körmöcbányai jelentette a mintát a többi pénzverde számára, itt tervezték és építették meg az új konstrukciójú pénzverőgépeket és ezekkel látták el a többi pénzverdét.

A Körmöcbányán készített magas és állandó aranytartalmú dukátok száma és aránya a 15. század végétől a környéken kitermelt arany mennyiségével párhuzamosan csökkent. Egyre nagyobb arányt képviseltek a kevésbé nemes anyagokból készült pénzérmék. 1499-ben kezdték meg az ezüsttallérok verését a városban. Az utolsó fizetőeszközként használt aranydukátok 1881-ben készültek a pénzverdében.

A körmöcbányai gépeket 1918. október 25-30 között leszerelték, a felszereléssel és a nemesfémekkel együtt Budapestre szállították. A Tanácsköztársaságtól kezdve Budapesten folytatódott a magyar pénzverés (továbbra is körmöcbányai verdejellel, egészen 1922-ig). Az

1918. október 28-án megalakult Cseh–Szlovák Köztársaság területén Körmöcbánya volt az egyetlen pénzverő (a prágai pénzverdét még 1856-ban zárták be). Itt készült mind az első, mind a második Csehszlovákia összes pénzérméje. 1993-tól itt verték a szlovák korona pénzérméket, 2008-ban pedig megkezdődött a szlovák euró érmék gyártása.

Körmöcbánya városi levéltárnoka volt az 1800-as évek második felében **Krizsko Pál**, aki a levéltárakban végzett kutatómunkája során összegyűjtötte és 1879-ben közzétette a körmöcbányai pénzverdei alkalmazottak és kamaragrófok névsorát "**A régi körmöczi kamara és grófjai**" címmel. Munkássága értékes adatokat szolgáltatott a késő középkori védjegyek feloldásához.

Körmöcbányai pénzverdében készült aranypénzek.

Mátyás király Körmöcbányán vert aranyforintja

Mátyás király Körmöcbányán vert madonnás aranyforintja

II. Ulászló dukátja

Szent György-tallér 14 dukát súlyú aranyverete az 1750-1780 közötti időszakból, Körmöcbányáról.

Forrás:

<http://ujso.com/online/kozelet/2011/02/24/az-europai-kulturalis-orokseg-resze-a-kormocbanyai-penzverde>

